

УДК 343.2/7:341

Л. Ю. Тимофєєва,  
кандидат юридичних наук, адвокат,  
доцент кафедри кримінального права  
Національного університету  
«Одеська юридична академія»

## ТЛУМАЧЕННЯ ДЕЯКИХ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ПРАВА НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

*Розглянуто окремі питання тлумачення права на повагу до приватного життя в практиці ЄСПЛ та її вплив на кримінальне право України в контексті реформування.*

*Численні порушення статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. вимагають системного реагування держави та відповідних змін як у законодавстві, так і змін практики правозастосування. Порушення, зокрема, пов'язані із проблемами тлумачення положень Конвенції. Положення ст. 8 Конвенції пов'язані з іншими її положеннями та розвитком практики ЄСПЛ щодо певних питань.*

*Зазначено, що Конвенція динамічна, вона змінюється під впливом розвитку суспільства, її положення видозмінюються в процесі розвитку та набувають нових сенсів. Зокрема ЄСПЛ визнає порушення ст. 8 (права на повагу до приватного життя) у тих контекстах, в яких раніше не визнавав.*

*Зокрема, це стосується тлумачення ст. 8 Конвенції в контексті права на екологічну безпеку за умови спричинення значної шкоди здоров'ю конкретній людині (справи «Дубецька та інші проти України», «Гримківська проти України», «Хаттон та інші проти Сполученого Королівства», «Морено Гомез проти Іспанії»), права на жебрацтво (на «бідність») в контексті права на висловлення, на можливість звернення до людей із своїм горем та привертання уваги до такої ситуації (Лакатуш проти Швейцарії).*

*Встановлено, що розвиток зазначених положень потребує аналізу та врахування при розробці нового КК. Разом з тим, тут необхідно бути обережними із додержанням балансу між свободами та правами людини та безпекою суспільства та держави. Важливо, щоб права, передбачені в Конвенції залишались фундаментальними та не переходили в інтереси та потреби людини, які значно ширші. Крім того, необхідно також враховувати національні особливості держави.*

**Ключові слова:** практика ЄСПЛ, приватність, динаміка Конвенції, тлумачення, баланс безпеки та свободи, право на бідність, право на екологічну безпеку.

**Постановка проблеми.** Практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) – частина законодавства України, зокрема кримінального,

обов'язкова для застосування на території України відповідно до ст. 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р.

У ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. (далі – Конвенція) передбачено право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Окремі аспекти права на повагу приватного життя відображаються в КК України, але в процесі розвитку вони видозмінюються та набувають нових сенсів. Оскільки Конвенція динамічна, як і сучасність.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій. Акцент на елементах проблеми, які не вирішені раніше і підлягають вирішенню.** Слід зазначити, що І. І. Присяжнюк дослідив питання кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла або іншого володіння особи в Україні (Київ, 2010). О. М. Готін, І. О. Зінченко, С. Я. Лихова досліджували питання злочинів проти громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина, О. П. Горпинюк дослідила питання інформаційної приватності та її захист від злочинних посягань в Україні (Львів, 2014). Окремі аспекти, пов'язані із значенням практики ЄСПЛ для кримінального права України досліджували: В. О. Навроцький, М. І. Хавронюк, В. О. Туляков, С. В. Хилюк, О. В. Харитонova та ін.

Разом з тим, у зв'язку із реформуванням кримінального законодавства України виникають нові аспекти застосування практики ЄСПЛ, зокрема ст. 8, яка стосується права на повагу до приватного життя та врахування національних особливостей держави.

**Визначення проблеми.** Проблемними є зокрема питання застосування практики ЄСПЛ та врахування національних особливостей держави, розвитку досліджуваних відносин та набуття нових сенсів тлумачення права на приватність.

**Метою роботи** є удосконалення кримінального законодавства, в частині врахування окремих аспектів практики ЄСПЛ щодо порушень ст. 8 (права на повагу до приватного та сімейного життя).

**Виклад основного матеріалу.** В Конвенції передбачені фундаментальні права, охорона яких є важливою для багатьох країн світу. Кримінальний кодекс забезпечує охорону таких прав від кримінально-протиправних посягань.

Відповідно до ст. 8 Конвенції кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

У КК України передбачена кримінальна відповідальність за порушення недоторканності житла (ст. 162 КК), порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер (ст. 163 КК). Розробниками проекту нового КК<sup>1</sup> пропонується закріпити розділ 4.7 «Злочини проти приватності та соціально-економічних прав». В ньому, зокрема пропонується передбачити кримінальну відповідальність за незаконні дії щодо інформації про особисте чи сімейне життя (ст. 4.7.3); порушення недоторканності житла чи іншого володіння (ст. 4.7.4); незаконне позбавлення житла (ст. 4.7.5) та ін. Вищезазначені статті відображують більше сучасних проблем, пов'язаних з посяганнями на приватність та більше відповідають положенням Конвенції та практиці ЄСПЛ, в тому числі ст. 8. Звісно, що такі положення та виокремлення окремого розділу для таких статей заслуговують на підтримку. Зокрема, відповід-

---

<sup>1</sup> Використовується контрольний текст проекту нового КК України станом на 29.03.2021 р. / Сайт Робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>.

но до ст. 4.7.3 проекту КК підлягає кримінальній відповідальності особа, яка конфіденційну інформацію про особисте чи сімейне життя незаконно: а) збрала, б) зберігала, в) використала або г) поширила. Згідно примітки до цієї статті не є незаконними діями щодо інформації про особисте чи сімейне життя публічне повідомлення інформації: а) про особу за її згодою, б) про вчинення нею кримінального або іншого правопорушення, що підтверджено рішенням суду, крім випадків, коли розголошення цих даних становить кримінальне правопорушення, передбачене відповідними статтями Кодексу, або в) в інших випадках, визначених законом, та в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

У багатьох рішеннях ЄСПЛ наголошується, що Конвенція – живий інструмент, а отже зміст стабільних вічних цінностей може змінюватися залежно від економічної, соціальної, культурної ситуації. Тобто положення Конвенції дещо видозмінюються та розвиваються протягом часу. Практика ЄСПЛ щодо порушень ст. 8 Конвенції також достатньо широка, різноманітна та цікава, зокрема в кримінально-правовому контексті. Слід проаналізувати розвиток деяких аспектів цієї статті та взаємозв'язку з іншими статтями Конвенції.

У ст. 2 Конвенції закріплено право на життя. КК України передбачає кримінальну відповідальність за умисне спричинення смерті іншій людині (ст. 115 КК), необережне спричинення смерті (ст. 119 КК) та ін. За кримінальним законодавством України не передбачена смертна кара.

Однак від цієї заборони є відступ відповідний принципам кримінального права, зокрема пов'язані із забезпеченням права на повагу до приватного життя. Особа не підлягає кримінальній відповідальності за позбавлення життя іншої людини, якщо завдала їй смерть у процесі необхідної оборони, якщо на особу напала група осіб, якщо смерть заподіяна для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення або для захисту від нападу озброєної особи (ч. 5 ст. 36 КК України). Окрім іншого,

цим положенням підкреслюється значення недоторканості житла та суспільної небезпечності посягань у житлі особи.

Крім того, розуміння права на повагу до приватного життя (ст. 8 Конвенції) впливає на розуміння якості життя. Право на життя в контексті Конвенції розуміється не тільки як закріплена нормами внутрішнього законодавства та міжнародно-правовими актами можливість певної поведінки людини, спрямована на забезпечення недоторканності свого життя та свободи розпоряджатися ним (вузьке розуміння), але також як свобода людини безпосередньо реалізовувати можливості, які існують у неї внаслідок приналежності до виду *Homo Sapiens*, та задовольняти необхідні біологічні, соціальні, духовні, економічні та інші потреби невіддільні від людини, об'єктивно зумовлені досягненням рівня розвитку людства (широке розуміння)<sup>2</sup>. У цьому розумінні порушення окремих аспектів права на повагу до приватного життя унеможливають саме по собі достойне та «людське» життя людини, відповідне розвитку суспільства.

У судовій практиці є неоднозначні підходи до вирішення окремих аспектів права на життя. Зокрема, вони стосуються: моментів виникнення та припинення життя людини, цінності життя людини на кожній стадії її розвитку, гідності людської особистості.

Згідно рішення ЄСПЛ у справі *Evans v. the United Kingdom* (7 березня 2006 р.)<sup>3</sup> право на життя має ґрунтуватися на науково встановлених фактах про визначення початку життя людини, яке знаходиться в компетенції кожної окремої держави<sup>4</sup>. При розгляді права ембріона на життя відповідно до ст. 2 Конвенції ЄСПЛ звертає увагу на відсутність в Європі «консенсусу з приводу правового статусу зародку людини». А тому Європейський суд «не

---

<sup>2</sup> Ягунов Д. В. Практика Європейського суду з прав людини (прецеденти та коментарі з питань кримінального судочинства) / за ред. та зі вступ. словом Й. Л. Бронза. Одеса : Фенікс, 2010. С. 10.

<sup>3</sup> Case of *Evans v. the United Kingdom*. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80046>.

<sup>4</sup> Островська Б. В. Право на життя в контексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та науково-технічного прогресу в біомедицині. *Часопис Київського університету права*. 2017/1. С. 170-173.

встановлює, чи є дитина в утробі матері особою в значенні, яке надається цьому поняттю ст. 2 Конвенції, чи ні». Водночас і ст. 8 Конвенції не може тлумачитись як така, що надає право на аборт. А тому життя ненародженої дитини розглядалося Європейським судом як фактор, що обмежує право матері на її приватне життя<sup>5</sup>. Однак право на життя в контексті ст. 2 Конвенції, безумовно, є важливішим, аніж право на недоторканність приватного життя в контексті ст. 8, а тому при визначенні балансу інтересів якнайперше має захищатися життя людини без будь-яких дискримінаційних обмежень (незалежно від стадії розвитку людини, стану її здоров'я та інших обставин) відповідно до ст. 14 Конвенції.

ЄСПЛ також визначив необхідність врахування оцінки балансу інтересів при вирішенні справи щодо ненародженої дитини. А також, що законодавча заборона абортів на національному рівні за наявності певних підстав не порушує Конвенцію<sup>6</sup>. У цьому контексті також потребує підтримки пропозиція криміналізації заподіяння смерті плоду людини після початку 22 тижня вагітності в проекті нового КК (ст. 4.1.2).

Відповідно до ст. 3 Конвенції («Заборона катування») нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. Відповідно до п. 28 ППВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» № 2 від 07 лютого 2003 р. під жорстоким поводженням слід розуміти безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань (мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо). Систематичним приниженням людської гідності є

---

<sup>5</sup> The Personal Scope of the Right to Life Under Article 2 (1) of the European Convention on Human Rights After the Judgment in *A, B and C v. Ireland*. *German Law Journal*. 2012. № 13. P. 783–792. URL: [https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b29d1dc2ea5190d7b2fccd/1454546205842/GLJ\\_Vol\\_13\\_No\\_06\\_Kirchner.pdf](https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b29d1dc2ea5190d7b2fccd/1454546205842/GLJ_Vol_13_No_06_Kirchner.pdf).

<sup>6</sup> Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine (Oviedo, 4.IV.1997), No. 164. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/164>; Case of *Parillo v. Italy*, URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157263>; Report of the Commission on Assisted Human Reproduction. Lenus, The Irish Health Repository, URL: <http://www.lenus.ie/hse/bitstream/10147/46684/1/1740.pdf>.

тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, глумління над ним тощо). Зокрема систематичні або/та грубі посягання на приватність також можуть розглядатись як нелюдське поводження.

У справі «*Венрайт проти Сполученого Королівства*» від 26 вересня 2006 р. син п. Венрайт – Патрік О'Ніла знаходився в ізоляторі для затриманих за підозрою у вчиненні вбивства та перепродажі наркотиків. П. Мері Венрайт та її син Алан Венрайт, який страждає на церебральний параліч, який помітно стримує його соціальний та інтелектуальний розвиток, прийшли відвідати Патріка. Перед відвідуванням щодо них було проведено процедуру освідчування (щоб вони не пронесли наркотики), яка була проведена грубо та з порушенням правил її проведення. Їх не ознайомили з порядком її проведення, не пояснювали, що відбувається та для чого. Вже після самого освідчування дали на підпис згоду на проведення освідчування та пам'ятку щодо порядку її проведення.

Через те, що сталося, п. Венрайт не відвідувала сина. Згодом вона та її син звернулись до психіатра, який встановив, що глибоке нервове напруження, яке заявниця пережила у в'язниці, погіршило її депресію. У Алана було встановлено посттравматичний психічний розлад та гостру депресивну хворобу. ЄСПЛ постановив, що: було порушено ст. 3 Конвенції щодо заборони нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження; ст. 8 Конвенції щодо права на повагу до приватного та сімейного життя; було порушено ст. 13 Конвенції щодо права на ефективний засіб правового захисту. Безперечно, що освідчування та інші заходи спрямовані на забезпечення безпеки та протидії вчиненню кримінальних правопорушень, необхідні. Разом з тим, обов'язково має додержуватись процедура їх проведення. Тобто мають бути додержані матеріальні та процесуальні аспекти реалізації принципу законності. У вітчизняній практиці таких прикладів також достатньо багато.

Також слід зазначити, що в практиці є проблеми щодо виокремлення екологічних прав. У Конвенції немає окремої статті, яка б захищала право на

сприятливе навколишнє середовище. Разом з тим, окремі порушення тлумачаться в рамках ст. 8 Конвенції. У рішенні ЄСПЛ у справі *«Гримківська проти України»* від 21 липня 2011 р. скаржниця стверджувала, що її житло, приватне та сімейне життя зазнали значної шкоди через функціонування магістральної дороги, яка була побудована дуже близько від її будинку. Це мало наслідки у вигляді значного забруднення повітря вихлопними газами, вугільним пилом, що виник внаслідок залатування вибоїн на дорозі дешевим матеріалом з вугільних шахт. Таким чином, заявниця вказувала на те, що будинок став майже непридатним для життя у ньому. Крім того, дане забруднення призвело до виникнення хронічних хвороб дихальної системи у членів її сім'ї<sup>7</sup>. Тобто висновок про порушення ст. 8 Конвенції залежить від конкретних обставин, а поняття «рівень, що призводить до значного погіршення» є оціночним і може визначатися ступенем шкідливого впливу та спричиненими наслідками, зокрема «призводить до значного погіршення здатності заявника користуватись своїм житлом, мати приватне та сімейне життя»<sup>8</sup>. Проте, дуже часто на практиці важко довести, що саме це забруднення викликало наслідки у вигляді погіршення здоров'я. Детально дослідивши всі обставини, суд все ж таки визнав порушення ст. 8 Конвенції.

Схожа аргументація була наведена судом у рішенні по справі *«Дубецька та інші проти України»* від 10 лютого 2011 р. На думку суду, органи державної влади здійснюючи політику, промислову діяльність, повинні встановити справедливий баланс між конкуруючими інтересами осіб, права яких було істотно порушено, та суспільства в цілому (економічне благополуччя всього населення)<sup>9</sup>. У результаті суд дійшов висновку, що державні органи України не змогли забезпечити такий баланс, внаслідок чого були істотно

---

<sup>7</sup> Гримківська проти України : рішення Європейського суду з прав людини від 21 липня 2011 р., заява № 38182/03. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_729](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729) (дата звернення: 14.04.2020).

<sup>8</sup> Бабіч А. Практика Європейського суду з прав людини у сфері забезпечення екологічних прав громадян. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 11. С. 161–165.

<sup>9</sup> Дубецька та інші проти України : рішення Європейського суду з прав людини від 10 лютого 2011 р., заява № 30499/03. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_689](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689). (дата звернення: 14.05.2021).



порушені права громадян, гарантовані ст. 8 Конвенції. Крім того, слід згадати справи «Хаттон та інші проти Сполученого Королівства», «Морено Гомез проти Іспанії», які стосувалися перевищення граничних норм шуму та ін. рішення.

Численні порушення статей Конвенції вимагають системного реагування держави та відповідних змін як у законодавство, так і змін практики правозастосування. Порушення, зокрема, пов'язані із проблемами тлумачення положень Конвенції.

Цікавим є одне зі свіжих рішень ЄСПЛ щодо порушення ст. 8 Конвенції. У справі Лакатуш (Lăcătuș) проти Швейцарії (заява № 14065/15) від 19 січня 2021 р.<sup>10</sup> встановлено, що місто Женева порушила ст. 8 ЄКПЛ права молодій жінки (повага до приватного та сімейного життя), оштрафувавши та врешті-решт ув'язнивши її за жебрацтво. ЄСПЛ зазначив, що «приватне життя» згідно зі ст. 8 Конвенції є широким поняттям без вичерпного визначення, і посилався на поняття людської гідності, зазначивши, що гідність порушується, коли люди позбавляються необхідних засобів до існування. При зважуванні інтересів Суд встановив, що заявниця знаходилась в «ситуації явної вразливості» як особа, яка була бідною, неписьменною та абсолютно без доходу. Як результат, вона «мала право мати змогу висловити своє горе та намагатися задовольнити свої потреби шляхом жебрацтва». (Кримінальна) санкція, накладена на заявницю, була серйозною, і оскільки вона перебувала у вразливому становищі, перетворення її штрафу у позбавлення волі – що, посилило б її страждання та вразливість – було в основному автоматичним. Хоча боротьба з торгівлею людьми та експлуатацією дітей була важливою, Суд сумнівався, «чи є покарання жертв цих мереж ефективним заходом проти

---

<sup>10</sup> Заявниця у цій справі мала румунське походження, представник ромської громади та досить молода (приблизно 19 років на той час, коли факти почалися в 2011 році). Вона просила гроші на вулицях Женеви, щоб вижити. Протягом трьох років вона отримала дев'ять індивідуальних штрафів у розмірі 100 швейцарських франків згідно із Кримінальним кодексом Женеви, який забороняє жебрацтво в громадських місцях. / Lăcătuș v. Switzerland (application no. 14065/15), 19.01.2021. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-207377>.

цього явища», зазначивши, що криміналізація жебрацтва може зробити жертв примусового жебрацтва ще більш вразливими<sup>11</sup>.

Розглядаючи аргумент держави щодо захисту прав перехожих та власників бізнесу, Суд постановив, що «мотивація зробити бідність менш помітною в місті та залучення інвестицій» не є законною мотивацією заходів, які обмежують людські потреби. Також не було переконливо продемонстровано відсутність менш обмежувальних засобів. У результаті Суд встановив, що держава-відповідач перевищила свою свободу розсуду та порушила статтю 8 Конвенції. Разом з тим, порушення ст. 14 (щодо дискримінації) Конвенції вирішив не розглядати, оскільки на думку суду порушення, пов'язані з дискримінацією охоплюються положеннями ст. 8 в даному контексті. Хоча щодо порушень ст. 14 та ст. 3 Конвенції по цій справі є окремі думки суддів ЄСПЛ.

У цій справі покарання особі було призначено згідно із законом цієї країни та без порушень процедурних моментів. Разом з тим, сама по собі криміналізація жебрацтва, на думку ЄСПЛ, є непропорційним заходом щодо забезпечення безпеки та порядку в країні та порушує положення ст. 8 Конвенції.

Проблема жебрацтва є також актуальною і для України, хоча жебрацтво і не криміналізовано. Окрім можливості висловитись і звернутись до людей, виникають інші безпекові питання, про які також зазначала і Женева в обґрунтуванні своїх дій. Реалізація прав та свобод людей не має порушувати права та свободу інших, зокрема право на безпечне середовище. Відповідно до ст. 23 Конституції України кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

---

<sup>11</sup> Corina Heri. Beg your Pardon!: Criminalisation of Poverty and the Human Right to Beg in Lăcăuș v. Switzerland. February 10, 2021. URL: <https://strasbourgobservers.com/2021/02/10/beg-your-pardon-criminalisation-of-poverty-and-the-human-right-to-beg-in-lacatus-v-switzerland/>.

Згідно ст. 17 Конвенції «жодне з положень Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції». Тобто рішення ЄСПЛ у справі Лакатуш проти Швейцарії, не є підставою для того щоб звернення осіб, які жебракують до інших «зі своїм горем» порушувало інші права та свободи, передбачені Конвенцією, зокрема право на життя (в широкому розуміння достойного життя практики ЄСПЛ), право на повагу до приватного та сімейного життя та ін.

У даному випадку більш доцільними є профілактичні заходи, спрямовані на забезпечення притулків для бездомних, допомоги та ін. Хоча в нашій країні є достатньо державних та громадських організацій, які займаються цими питаннями, бідних людей та людей, які жебракують багато. Також не слід забувати про втягнення в жебрацтво як бізнес модель, як елемент діяльності організованої групи чи злочинної організації.

**Висновки.** Численні порушення статей Конвенції вимагають системного реагування держави та відповідних змін як у законодавство, так і змін практики правозастосування. Порушення, зокрема, пов'язані із проблемами тлумачення положень Конвенції. Положення ст. 8 Конвенції пов'язані з іншими положеннями Конвенції та розвитком практики ЄСПЛ щодо певних питань.

Конвенція динамічна та змінюється під впливом розвитку суспільства. ЄСПЛ визнає порушення ст. 8 (права на повагу до приватного життя) Конвенції у тих контекстах, в яких раніше не визнавав. Зокрема, це стосується тлумачення ст. 8 Конвенції в контексті права на екологічну безпеку за умови спричинення значної шкоди здоров'ю конкретній людині (справи «Дубецька та інші проти України», «Гримківська проти України», «Хаттон та інші проти Сполученого Королівства», «Морено Гомез проти Іспанії»), права на жебрац-

тво (на «бідність») в контексті права на висловлення, на можливість звернення до людей із своїм горем та привернення уваги до такої ситуації (Лакатуш проти Швейцарії).

Розвиток зазначених положень потребує аналізу та врахування при розробці нового КК. Разом з тим, тут необхідно бути обережними із додержанням балансу між інтересами людини, безпекою суспільства та держави. Балансу між свободою та безпекою. Важливо, щоб права, передбачені в Конвенції залишались фундаментальними та не переходили в інтереси та потреби людини, які значно ширші. Крім того, говорячи про важливість практики ЄСПЛ для кримінального законодавства та його реформування необхідно також враховувати національні особливості держави. Практика по справах щодо України має враховуватись обов'язково. Практика щодо інших країн також може застосовуватись, враховуючи національні особливості та законодавство.

#### *Список використаних джерел*

1. Бабіч А. Практика Європейського суду з прав людини у сфері забезпечення екологічних прав громадян. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 11. С. 161–165.
2. Гримківська проти України: рішення Європейського суду з прав людини від 21 липня 2011 р., заява № 38182/03. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_729](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729) (дата звернення: 14.05.2021).
3. Дубецька та інші проти України: рішення Європейського суду з прав людини від 10 лютого 2011 р., заява № 30499/03. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_689](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689) (дата звернення: 14.05.2021).
4. Островська Б. В. Право на життя в контексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та науково-технічного прогресу в біомедицині. *Часопис Київського університету права*. 2017/1. С. 170–173.
5. Проект тексту нового Кримінального кодексу України станом на 29.03.2021 р. Сайт Робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (дата звернення: 14.05.2021).
6. Сорока О. О. Реалізація практики Європейського суду з прав людини у кримінальному праві України: дис.. ... к.ю.н. 12.00.08. Київ, 2015. 22 с.

7. Ягунов Д. В. Практика Європейського суду з прав людини (прецеденти та коментарі з питань кримінального судочинства) / за ред. Й. Л. Бронза. Одеса: Фенікс, 2010. 285 с.
8. Case of Evans v. the United Kingdom. Application no. 6339/05, 10 April 2007. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:\[%22001-80046%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-80046%22]}).
9. Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine (Oviedo, 4.IV.1997), No. 164. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/164>.
10. Corina Heri. Beg your Pardon!: Criminalisation of Poverty and the Human Right to Beg in *Lăcătuș v. Switzerland*. February 10, 2021. URL: <https://strasbourgobservers.com/2021/02/10/beg-your-pardon-criminalisation-of-poverty-and-the-human-right-to-beg-in-lacatus-v-switzerland/>.
11. Report of the Commission on Assisted Human Reproduction. Lenus, The Irish Health Repository. URL: <http://www.lenus.ie/hse/bitstream/10147/46684/1/1740.pdf>.

#### REFERENCES

1. Babich, A. (2019). Praktyka Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u sferi zabezpechennya ekolohichnykh prav hromadyan. *Pidpryyemstvo, gospodarstvo i pravo*, 11, 161–165 [in Ukrainian].
2. Hrymkovs'ka proty Ukrayiny (2011): rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny, 21 lypnya 2011, zayava 38182/03. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_729](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729) [in Ukrainian].
3. Dubets'ka ta inshi proty Ukrayiny (2011): rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny, 10 lyutoho 2011, zayava 30499/03. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_689](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689) [in Ukrainian].
4. Ostrovs'ka, B. V. (2017). Pravo na zhyttya v konteksti Konventsiyi pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod ta naukovo-tekhnichnoho prohresu v biomedytyni. *Chasopys Kyivsk'oho universytetu prava*, 1, 170–173 [in Ukrainian].
5. Soroka, O. O. (2015). Realizatsiya praktyky Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u kryminal'nomu pravi Ukrayiny. *Candidate's thesis*. Kyiv [In Ukrainian].
6. Proyeckt tekstu novoho Kryminal'noho kodeksu Ukrayiny (2021). Sayt Robochoyi hrupy z pytan' rozvytku kryminal'noho prava Komisiyi z pytan' pravovoyi reformy pry Prezydentovi Ukrayiny. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> [in Ukrainian].
7. Yahunov, D. V. (2010). Praktyka Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny (pretsedenty ta komentari z pytan' kryminal'noho sudochynstva) / za red. Y. L. Bronza. Odessa: Feniks [in Ukrainian].

8. Case of Evans v. the United Kingdom (2007). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80046> [in English].

9. Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine (1997): Convention on Human Rights and Biomedicine (Oviedo), No. 164 URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/164> [in English].

10. Corina Heri. Beg your Pardon!: Criminalisation of Poverty and the Human Right to Beg in Lăcătuș v. Switzerland. (2021). URL: <https://strasbourgobservers.com/2021/02/10/beg-your-pardon-criminalisation-of-poverty-and-the-human-right-to-beg-in-lacatus-v-switzerland/> [in English].

11. Report of the Commission on Assisted Human Reproduction. (2005). Lenus, The Irish Health Repository. URL: <http://www.lenus.ie/hse/bitstream/10147/46684/1/1740.pdf> [in English].

***Тимофеева Л. Ю. Толкование некоторых уголовно-правовых аспектов права на уважение к частной жизни***

*В статье рассматриваются отдельные вопросы толкования права на уважение частной жизни в практике ЕСПЧ и ее влияние на уголовное право Украины в контексте реформирования.*

*Многочисленные нарушения статей Конвенции требуют системного реагирования государства и соответствующих изменений как в законодательство, так и изменений практики правоприменения. Нарушения, в частности, связанные с проблемами толкования положений Конвенции. Положения ст. 8 Конвенции связанные с положениями Конвенции и развитием практики ЕСПЧ по определенным вопросам.*

*Отмечено, что Конвенция динамична, она меняется под влиянием развития общества, его положения видоизменяются в процессе развития и приобретают новые смыслы. В частности ЕСПЧ признает нарушение ст. 8 (права на уважение частной жизни) в тех контекстах, в которых ранее не признавал.*

*В частности, это касается толкования ст. 8 Конвенции в контексте права на экологическую безопасность при причинении значительного вреда здоровью конкретному человеку (дела «Дубецкая и другие против Украины», «Гримковская против Украины», «Морено Гомес против Испании»), права на попросить (на «бедность») в контексте возможности обращения к людям со своим горем и привлечения внимания к своей ситуации (Лакатуш против Швейцарии).*

*Установлено, что развитие указанных положений требует анализа и учета при разработке нового УК. Вместе с тем, здесь необходимо быть осторожными с соблюдением баланса между свободами и правами человека и безопасностью общества и государства. Кроме того, необходимо также учитывать национальные особенности страны.*

*Ключевые слова:* практика ЕСПЧ, приватність, динаміка Конвенції, толкование, баланс безпеки и свободы, право на бедность, право на екологічну безпеку.

*Timofeyeva L. Interpretation of some criminal law aspects of the right to respect for private life*

The article considers some issues of interpretation of the right to privacy in the practice of the ECtHR and its impact on the criminal law of Ukraine.

Numerous violations of the articles of the Convention require systematic response of the state and appropriate changes in both legislation and changes in law enforcement practices. The violations relate in particular to problems of interpretation of the provisions of the Convention. Provisions of Art. 8 of the Convention are related to other provisions of the Convention and the development of the case law of the European Court of Human Rights on certain issues.

It is noted that the Convention is dynamic, it changes under the influence of society, its provisions change in the process of development and acquire new meanings. In particular, the ECtHR recognizes a violation of Art. 8 (right to respect for private life) in those contexts in which he has not previously recognized. In particular, interpretation of Art. 8 of the Convention in the context of the right to environmental safety in case significant harm to the persons health (cases *Dubetska and others v. Ukraine*, *Grymkivska v. Ukraine*), the right to beg in the context of the right to freedom of expression (*Lakatush v. Switzerland*).

It is established that the development of these provisions requires analysis and consideration in the development of a new Criminal Code. At the same time, care must be taken to maintain a balance between freedoms and human rights and the security of society and the state. It is important that the rights enshrined in the Convention remain fundamental and do not go beyond the interests and needs of the individual. In addition, it is also necessary to take into account the national characteristics of the state.

*Key words:* ECtHR practice, privacy, dynamics of the Convention, interpretation, balance of security and freedom, right to poverty, right to environmental security.